

DREAM COMPANY

FOLKEKIRKENS FREMTIDER

- FIRE SCENARIER FOR FOLKEKIRKEN I 2016

Af Rolf Jensen, Dream Company A/S

**“Fremtiden er her allerede -
Den er blot ikke blevet ordentlig distribueret”**

INDHOLD

INTRODUKTION 3

SCENARIO I - KONTINUITET 4

SCENARIO II - DIVERSITET 7

SCENARIO III - SAMLINGSMÆRKET 10

SCENARIO IV - PASSION 14

SPØRGSMÅL 18

Introduktion

Vi ser 10 år ind i fremtiden. Det er godt en gang imellem at komme op i helikopteren og tænke nyt, spejle længere ud end de nærmeste år. Den lange horisont giver perspektiv. Folkekirkens fremtid bestemmes af mange ting, af vore ønsker, drømme og handlinger, af tendenser i samfundet. Derfor er der ikke noget "videnskabeligt" svar, men der er personlige svar om fremtiden. De kan give os inspiration til nutiden, til nye veje at gå. Derfor scenarier, der er beskrivelser af fire mulige fremtider for folkekirken, fremtidsbilleder. Fire veje ind i fremtiden. Vi har givet scenarierne et visuelt udtryk, et træ med grene, der udspringer i nutiden. Om 10 år kan det være vi fortsat er i centrum, men det kan også være, vi har bevæget os ud i en af grenene.

Scenarierne repræsenterer hver deres vej, hver deres logik, der skal altså vælges. Måske vil læseren pege på et enkelt scenarie og sige, at dette er både sandsynligt og ønskeligt. Det kan også være, at læseren er i tvivl.

Alle fire scenarier tager udgangspunkt i folkekirkens omverden, i tendenser, der kan observeres i nutiden. Usikkerheden handler om, hvor stærkt de forskellige tendenser vil slå igennem og om at noget nyt kan ske. Desuden afhænger det naturligvis af, hvad folkekirken gør – i ord og handlinger.

De tal og statistikker, der er refereret er alle fra solide kilder, de er den faktuelle del af scenarierne. Ordene er skrevet ud fra de logikker, der er valgt. Scenarier er dialogværktøjer, de er mulige billeder af fremtiden, den ønskelige og/eller den sandsynlige.

God fornøjelse med læsningen!

Scenarie 1 - Kontinuitet

Resumé. Vi er om 10 år fortsat glade for vores folkekirke – også selv om vi ikke kommer der så meget. Det skyldes behovet for kontinuitet, ritualer – og religion. Der er derfor kun behov for mindre politisk-administrative tilpasninger bl.a. som følge af ændringer i bosætningsmønstret.

Det fremgår af de fremskrivninger, vi kan gøre på grundlag af den officielle kirkestatistik. Den 1. januar 2005 var 83,1 % af danskerne medlem af folkekirken. I 1990 var det tilsvarende tal 89,3 %. Det betyder en årlig nedgang i medlemsprocenten på næsten 0,5 %. Fremskriver vi den tendens til 2016 får vi at 78 % af den danske befolkning er medlemmer af folkekirken. Ikke noget dramatisk fald. Kan vi overhovedet fremskrive? Ja, når vi har en ganske stabil udvikling over de forløbne 15 år så har vi ikke nogen videnskabelig sikkerhed, men vi har et ganske godt pejlemærke. Og der er ikke nogen røde lamper, der blinker for folkekirken. Hvad så, hvis det fortsætter? Ja, så har folkekirken 74 % som medlemmer om 20 år i 2026. Selv på dette lange sigt, hvor det mere bliver et regnestykke end en fremskrivning, ja, selv der kan vi stadig tale om en folkekirke i Danmark. Fordi det store flertal er medlem af den.

Et medlemskab af folkekirken kan være religiøst begrundet. Det kan også være kulturelt motiveret. Kirkerne og kristendommen er et stykke dansk kultur. Endelig kan det være traditionsbestemt. Mange er medlem fordi "det er man". Hvis det handler om tradition og kultur kan vi konstatere, at folkekirken betaler vi til særskilt, vi kan se, hvad kirkeskatten er. Det gælder ikke for så mange andre kulturinstitutioner, museer, film og teater. Alligevel er nedgangen i medlemstal minimal om end konstant over tid. Handler det om religion, så har vi fortsat at ca. 10 % går i kirke mindst en gang om måneden – ud over de store mærkedage. Omkring 400.000 mennesker.

Ser vi på dåbsprocenter over tid tegner der sig det samme billede. I 1990 blev 80,5 % døbt i kirken, i 2005 er det dalet til 75,5 %. Et fald på 5 %. Fremskriver vi til 2016 får vi at over 70 % stadig bliver døbt i kirken. Næsten alle bliver kirkeligt begravet.

Tradition

Traditioner er til for at bekræfte vores værdier og vores sammenhold. De repræsenterer kontinuitet. Derfor skal de være som sidste år – som altid. Et juletræ skal være et juletræ. Det gælder også for de store overgangsritualer: dåb, konfirmation, vielse og begravelse. Hertil kommer helligdagene. Læg mærke til navnet, bortset fra nytår knytter de sig alle til kirkelige mærkedage. Så var der arbejdernes kampdag, den 1. maj. Den synes at have mistet sin relevans, den blev kun stående i små 100 år.

Er der sket en af-ritualisering ? Når vi taler om de store overgangsritualer, dåb, konfirmation, vielse og begravelse, så holder de ved som i alle lande til alle tider. Julens ritualer består uændret. Det er de dybe ritualer. Påske og Pinse står knapt så stærkt. Vil disse to højtider efterhånden gå i glemmebogen sammen med deres traditioner og blive til slet og ret: ferier? Det afhænger naturligvis af, hvad kirken – og erhvervslivet – gør, men en re-ritualisering kan ikke udelukkes.

Så er der de små, kommercielt drevne ritualer eller traditioner. Valentines day, Halloween, mors og fars dag, endog thanksgiving day. Vi skal spise kalkun. Og den helt lille: snebajeren ved juletid. Forlovelsesritualet er stort set væk, til gengæld har vi fået polterabend, som er mere end blot et tysk låneord.

Vi har brug for ritualer, traditioner. Til alle tider i alle kulturer. De store overgangsritualer er som nævnt dybt rodfastet og ser vi på tallene så forbindes de fortsat i hovedsagen med kirken. Vi kan gå i kirke af religiøse årsager, men også af tradition. I så fald ønsker vi kontinuitet. En prædiken skal være som den er. På samme måde som forældrenes tale ved konfirmationsfesten – eller vielsen – er det. Kald det kliché eller ritual. Sådan skal det være.

Kultur

Kirkerne er det mest markante træk i det åbne danske landskab og har været det i næsten 1000 år. De skal være der, de er en vigtig del af Danmark. Et besøg i en kirke selv udenfor gudstjenesterne er præget af andagt. Vi taler sagte i kirkerummet. Sammen med kirkegården fortæller kirkerne desuden et stykke danmarkshistorie. Kirkerne er hellige selv for den, der ikke tror. De er en del af vores kulturelle identitet. Hvor stærk er den? Lad os gøre et tankeeksperiment: Vi kan privatisere lufthavne, teleselskaber og post, selv DSB, men kirkebygningerne? Nej, det går ikke, så hellere Det kongelige Teater.

Religion

I undervisningen i skolerne, i konfirmationsforberedelsen, lærer vi om det kristne grundlag, vi bruger det i vores hverdag. Kristendommen er en vigtig del af litteraturen, af danmarkshistorien, af kunsten. Hverdagssproget henter sine billeder fra kristendommen.

Ok, men, hvor religiøse er vi så i Danmark? Tal fra år 2000 fortæller os, at 16 % erklærer, at der for dem findes en personlig gud. Halvdelen – helt nøjagtigt 51 % svarer, at "der findes en form for sjæl eller livskraft". Kun 16 % mener ikke der er mere mellem himmel og jord end det vi kan se – det er ateisterne. Vi er et religiøst folkefærd, vi søger mening, forklaringer på livets store spørgsmål. Det religiøse behov er ikke forsvundet med mere uddannelse og mere information. Det leder til den konklusion, at mennesket har et åndeligt behov – uanset, hvor mange facts vi ellers fylder vores hoveder med. Selv om de her gengivne tal er fra år 2000 skal vi regne med, at de også afspejler nutiden – de ændrer sig ikke meget over tid. Derfor kan vi formentlig også uden problemer fremskrive dem til 2016.

Er det så folkekirken, der om 10 år dækker dette udtalte åndelige behov? Ja, på samme måde som i dag. Kristendommen er en del af vores tankesæt, vi bruger kristendommens indhold i vore personlige overvejelser. I det mindste som udgangspunkt. Måske besøger vi kun kirken til højtiderne, men den er til stede i vores følelsesliv. Derfor skal kirken som bygninger, kirken som institution, som forkynder af det kristne budskab, også være til stede. 10 år er ikke lang tid, når vi taler om udviklingen i de åndelige og religiøse behov. Tænk på, hvis vi havde haft scenarier for folkekirkens fremtid i 1996 – med en tidshorisont frem til 2006. Kontinuitetsscenariet havde været det rigtige. Det gælder også de kommende 10 år.

Såvel tradition som kultur og religion taler for en folkekirke i 2016, der ikke adskiller sig meget fra den vi kender i dag. Vi har brug for dens traditioner og ritualer, den er en del af vor kulturelle identitet og den indgår som et centralt element i vores åndelige liv. Alle tre faktorer peger i samme retning. Kontinuitet. Det følger af scenariet at forsøg på en mere omfattende fornyelse af folkekirkens struktur og indhold, er uønsket af det store flertal. Folkekirken skal være som den er.

Scenarie 2 - Diversitet

Resumé. Folkekirken står overfor en udfordring. Vi er på vej til den personlige religion. Væk fra det fælles udgangspunkt, nemlig den kristendom som folkekirken står for. Der sker en individualisering af troen, hver sin sandhed, hver sit svar. Fra det kollektive til det individuelle. Det indebærer at situationen i 2016 – hvis folkekirken ikke gør noget – er den, at det fælles udgangspunkt bliver forbeholdt de 10 %, der går regelmæssigt i kirke. For det store flertal bliver folkekirken i stigende grad uvedkommende, irrelevant.

Det fremgik af scenarie 1, at det kun er et lille mindretal, ca. 16 %, der ikke tror på andet end det, de kan se. Religion er menneskeværk, det er dumt at tro på det. Der er ikke nogen guder, basta. De ca. 85 % har enten en personlig gud, tror på en åndelig kraft, eller de tvivler. Vi har et åndeligt behov.

I en global (60 lande) undersøgelse udført af Gallup for World Values Survey i 1999, fremgår det, at hele 67 % af danskerne svarer, at "der findes sandheder i flere religioner", kun 10 % af os mener, at der kun er én sand religion. Det er en klar indikation på pluralisme, vi er parat til at søge vores sandhed, der hvor vi føler, den er.

I samme undersøgelse svarer halvdelen af danskerne (49 %), at "det sker at de beder en bøn eller mediterer eller noget lignende". Vi ser igen den åndelige bevidsthed, vi søger svar udenfor det videnskabeligt rationelle univers. Man kunne også spørge om vi læser horoskoper. Svaret i en undersøgelse fra 1991 er, at 30 -50 % af læserne af ugeblade læser horoskoper. Vi tænker desuden oftere på meningen med livet. I en sammenligning af svar på spørgsmålet: "tænker De ofte på livets mening og formål?" er svarene generelt stigende i de rige vestlige lande. Det gælder også for Sverige og Norge, hvor stigningen er 6-8 % i perioden fra 1980 til 1995-98. Det er næsten en tredjedel, der "ofte" tænker på meningen med livet. De danske tal er ikke refereret i undersøgelsen, men vi kan regne med, at de også her ligger tæt på de øvrige to skandinaviske lande.

Tendensen er klar, vi søger vores åndelige svar udenfor folkekirken. Vi går ikke nødvendigvis ind i andre trossamfund, vi gør os private overvejelser alene eller sammen med familie og venner. Troen er på vej til at blive individualiseret. Det

er ikke blot et bud på 2016, vi taler om en tendens, der kan observeres i nutiden. Den vil blot blive forstærket i fremtiden.

Individualiseringen finder også sted i det øvrige samfund – det er en generel tendens. Vi frasiger os, så at sige, "den faste menu", vi vil spise à la carte, selv sammensætte vores forbrug – og vores tro. Som en ledende erhvervsperson har sagt det: Tidligere ville forbrugeren være "normal", i dag ser hun sig som "speciel". Tidligere var det ok at anskaffe det samme som naboen, nu skal det være noget, der bidrager til at tegne streger til vores "selvportræt". Fra standard til unik. Som et illustrativt eksempel kan nævnes, at Nike udbyder sportssko i standard, men over internettet kan man give sine sko et personligt præg – indenfor Nike temaet. I fremtidsstudierne hedder det X-teorien. Den indebærer, at den standardiserede masseproduktion gradvist er på vej ud og erstattes af individuelt tilpassede produkter. I en overgangsfase øges antallet af produktvarianter. Det sker når vi taler mejeriprodukter, øl og andre dagligvarer samt beklædning. "Fordismen", standardiseringen hører 1900-tallet til. På arbejdsmarkedet bevæger vi os fra den kollektive overenskomst til den individuelle.

Hvorfor sker det? På markedspladsen skyldes det stigende velstand, vi har råd til at købe produkter med personligt præg. Det skyldes imidlertid tillige dalende autoritetstro. Vi er ikke bange for ikke at ligne de andre. Danskerne er blandt de lande, hvor troen på autoriteter er mindst. Det kan man få bekræftet ved at spørge læger, politibetjente, undervisere og politikere. I de ovennævnte værdimålinger fra World Values Survey fremgår det, at Danmark sammen med det øvrige Norden er blandt verdens mest individualistiske og det er en tendens, der styrkes. Strømpilen er klar. I de fleste andre lande går udviklingen i samme retning, men altså med nogen forsinkelse. Eksempelvis spørges der om børneopdragelse. Skal børn opdrages til at blive "gode samfundsborgere" eller "selvstændige væsener". Det danske svar er det sidstnævnte.

Sammen med individualiseringen øges rummeligheden, accepten af, at andre mener noget andet end én selv, har andre værdier og holdninger end vi selv har. Vores "acceptområde" er stort og voksende, er konklusionen af målingerne. Det skal bemærkes, at de ansvarlige for dem er ledende universiteter, og at det er anerkendte opinionsinstitutter, der har gennemført dem.

Er folkekirken trods sin rummelighed en autoritet, en institution, der har et klart og temmelig ensartet budskab? Er biskopper og præster autoritetspersoner? Det er der naturligvis mange svar på, men den dalende kirkegang gennem mange år – som folkekirken har til fælles med næsten alle andre europæiske lande, kunne tyde på, at det er sådan, den bliver opfattet af befolkningen.

Hvis det er rigtigt – og tallene peger i den retning – så står folkekirken overfor en udfordring. En udfordring, der ikke er resultatet af tilfældige udsving i meninger og holdninger, ting der kan gå op og ned, nej der er tale om en stabil udvikling, der vil forstærkes i de kommende 10 og 20 år. Folkekirken kan ikke ignorere problemerne og håbe de forsvinder, der er brug for et svar. Folkekirken er ikke i pagt med holdningsudviklingen.

Ja, men ingen af tallene er jo dramatiske, det er små procentvise ændringer, vi taler om. Nej, men situationen allerede i dag er jo, at der er stor forskel, et svælg, mellem de 10 %, der går i kirke regelmæssigt og så det store og stigende antal mennesker, der søger svar på livets store spørgsmål. F.eks. de 30 %, der "ofte" tænker på livets mening og formål. Eller det store flertal f.eks. de 85 %, der tror på åndelige værdier eller er i tvivl.

Når forklaringen er individualisering og dalende autoritetstro så har det konsekvenser for folkekirken. Det er samtidig klart, at de søgende har brug for svar. Det får de så formentlig fra kristendommen, men også andre steder fra. Jf. at to tredjedele af befolkningen mener, at der er noget rigtigt i alle religioner. Hvor der er en efterspørgsel, kommer der et udbud. Det kan være i form af andre religioner, men mere nærliggende ved at flere og flere sammenstykker deres egen tro ud fra mange kilder, mange større eller mindre trossystemer. Den engelske "Retreat Association" har 123 medlemmer, store og små retreats, refugier. Google, den internationale søgemaskine, har registreret over 1.000 retreats. Danske – eller nordiske tal – er svære at finde, men det er klart, at det er et område i vækst sammen med det relaterede begreb, wellness, hvor fokus er på det fysiske, men ikke altid udelukkende. Hertil kommer at meditation og diverse alternative behandlinger kan have et åndeligt indhold. Endelig skal nævnes de mange "feel-good" bøger, der ofte topper bestsellerlisterne. Behovet er der, udbuddet af svar vil øges indtil behovet er dækket. Vi kan så synes, at svarene er kommercielle, overfladiske, måske farlige, men når man er sulten er man ikke kræsen.

Scenarie 3 - Samlingsmærket

Resumé. Vores værdier i Danmark er ikke som varemarkedet og medierne blevet globaliseret. Og vores værdier er ekstreme – set i internationalt perspektiv. Kulturmøder som det skete i vinter med muhammed-tegningerne, kommer som perler på en snor. Det betyder, at vi får brug for et samlingsmærke i kulturkonfrontationerne. Folkekirken er det naturlige sted herfor.

Varemarkedet er globaliseret, men vores værdier kan ikke følge med – her er udfordringen. Et af tidens "buzz-words" er globalisering. Det afspejler den kendsgerning at varer, penge, services og personer i større omfang end nogensinde tidligere flytter over landegrænser. Gærderne omkring det enkelte lands produktion og økonomi er blevet sænket, ja, næsten fjernet. Årsagen? Især at de tre store økonomier, Kina, Indien og Rusland har åbnet deres grænser for investeringer og samhandel med omverdenen. For nogle virksomheder er det en trussel, for de fleste en mulighed. Det manuelle, den lavtlønnede produktion flager ud til Østen. Hertil kommer at medierne globaliseres. Nyheder, især de dårlige, er ikke mange sekunder om at blive formidlet den halve jord rundt, vi kan se det "live" på TV. Snart kan vi også se det på mobiltelefonen. Danskerne kan tale udenlandske sprog, engelsk og noget tysk, vi kan følge med. Internettet har revolutioneret vores hverdag. Den almindelige dansker har i dag flere informationer ved tasterne end CIA havde for 20 år siden. Snart har vi adgang til flere bøger end det lokale bibliotek har på hylderne.

Vi lever i en globaliseret verden. Markedspladsen er internationalt orienteret. Vi bruger (inden 2016) euro og tager på indkøbstur til London. Vi møder andre holdninger og værdier end vores egne. Som det skete på dramatisk vis i vinter og forår 2006. Vi mødte en anden religion, andre autoritetsopfattelser, andre opfattelser af demokrati, ligestilling m.v.

Det understregede én ting: Den globaliserede verden handler kun om det materielle, det fysiske, om ting. Vores værdier er ikke blevet globaliseret. Det er sådan, at holdninger og værdier kun ændres langsomt. Der opstår derfor et kultursammenstød. Vi kan jo ikke i Danmark i løbet af kort tid tilpasse os til et sæt "internationale" værdier. Som nævnt i scenarie 2, viser holdningsmålinger, at danskernes acceptområde, vores tolerance er større end i næsten alle lande.

Det gælder dog ikke forsøg på at overtale os til at gøre acceptområdet mindre. Naturligvis ikke, vi kan forstå dem, men vi kan ikke tage det lille acceptområde til os som vort eget. I Tyrkiet er det f.eks. 69 % der mener, der kun er én sand religion. I Pakistan er tallet så højt som 85 %. I nogle af de nye EU-lande (Polen, Kroatien, Litauen og Slovakiet) er det mellem 40 og 50 %, der siger, at der kun er én sand religion. Selv i vort naboland, Norge, er tallet 19 %.

Vi er ikke isoleret med vort store acceptområde, men næsten. Derfor er det ud fra holdningsmålingerne forklarligt, at det var Danmark, der pådrog sig store dele af Mellemøstens vrede.

Det indebærer en udfordring, som er næsten ny. I takt med globaliseringen møder vi oftere og oftere andre værdier end vore egne. Og vi kan ikke stille noget op, vi kan ikke skifte holdninger som vi skifter leverandør. Er vi en oase af tolerance i verden? Det er der mange synspunkter på, men holdningsmålingerne tilbyder et svar. Det er ja.

Hvad sker der når vi møder andre kulturer, andre værdier? Der kommer først en bevidstgørelse, en afklaring. Vi erkender vores egne værdier, men det sker først når vi møder de andres. Derpå kommer der en reaktion – aktion og reaktion. Vi må samle os om vores værdier. Vi må have et værn om vores særpræg. Taler vi om større nationalfølelse? Ja, det gør vi. Ligesom vi på rejser til fjerne egne er glade for at møde en landsmand, så holder vi sammen når andre værdier kommer til os ude fra. Men vi taler også om folkekirken. De værdier, der skiller os ud fra omverdenen er ikke udelukkende religiøse. De handler også om familie, ligestilling mellem kønnene, velfærd, demokrati og accept af seksuelle minoriteter. Det er imidlertid religionen, der er den primære forskel. Det gælder ikke kun i forhold til de muslimske lande, det gælder også supermagten USA, hvor religionen spiller en meget større rolle i politik og hverdag end i Danmark.

Folkekirken er en vigtig del af sammenhængskraften i det danske samfund. Den vil komme til at spille en central rolle i de kommende 10 år. Hvad med de danske myndigheder, Folketing og regering? Her bliver globaliseringen hjulpet frem ad. Antallet af EU-forordninger, der blot skal transformeres til dansk ret stiger. Vi har været med ved bordet, da beslutningerne blev taget, men Danmark og dansk økonomi fylder altså kun et par procent i EU. Regeldannelsen, love og forordninger handler om tilpasning til en globaliseret verden, om fri

bevægelighed for kapital, varer og arbejdskraft.

Nogle af vore politikere diskuterer af og til værdipolitik, men budskaberne handler som regel om aktuelle enkeltsager og det er ikke altid, der er enighed. Ideologierne er døde, siges det. Her taler vi om de store ideer om samfundets rette organisering og de principper, der skal råde.

Tilbage er religionen, kristendommen og dermed folkekirken. Som den institution, danskerne kan vende sig til. Her er et samlet sæt svar på de store spørgsmål, på værdierne. Når vi ønsker at bevare sammenhængskraften i det lille danske samfund. Her er et tilbud om fællesskab.

Kan vi regne med, at verden bliver mere fredelig i perioden frem til 2016? Vi kan ikke vide det med sikkerhed, men vi kan roligt regne med, at budskaber om krige, terror, konflikter, naturkatastrofer og sult og sagn vil nå os i stadigt stigende omfang. Den globale opvarmning, usunde eller farlige fødevarer. Der er nok af muligheder.

I det første scenarie, kontinuitet, er nutiden blot forlænget med 10 år. Det gælder ikke for dette scenarie. Af de grunde, der er anført ovenfor, skal vi regne med en øget tilslutning til folkekirken. Tendensen knækker fra en let nedadgående i f.eks. medlemskab til en opadgående. Sådan så der om 10 år er en større del af befolkningen, der er medlem af folkekirken. Samtidig er der flere der går i kirke – den bliver et samlingspunkt for flere. De kirkelige højtider bliver markeret mere og af flere.

Kan vi se tendensen allerede i dag? Nej, i hvert fald ikke tydeligt. Det kan dog skyldes, at de foreliggende tal ikke er helt nye. Og som nævnt må vi regne med at lignende "kulturkonfrontationer" fremover vil komme som perler på en snor. Årsagerne til dem er der i hvert fald fortsat.

Globaliseringen siges at være en god ting for nationaløkonomien, men dens bagside er, at der ikke sker – og ikke kan ske – en tilsvarende harmonisering af værdierne. Når samfund af den ene eller den anden årsag føler sig truet på sine værdier ude fra, kan man reagere ved at opgive dem, overtage de andres værdier, eller man kan samle sig tættere om sit eget værdisæt. Det skete for det japanske samfund i perioden efter 1860'erne og frem til Anden Verdenskrig. Først

tog de ved lære, derpå samlede de sig om de traditionelle værdier, som de så dem. Det samme kan ske i Danmark om end i mindre dramatisk omfang. Vi skal huske, at det danske værdimønster er ekstremt set i internationalt perspektiv.

Er det danske samfund anno 2016 multietnisk? Ja, det er det allerede i dag. Er det også multikulturelt? Ja, men i mindre omfang end i dag. Tesen om, at "enhver bliver salig i sin tro", forudsætter, at der ikke ses at være et ydre pres, der bevirker, at vi samler os. For at tage et ekstremt billede: under krige er interne uenigheder altid trådt i baggrunden under indtryk af den ydre trussel. Nu er der ikke tale om en dramatisk, endsige voldelig trussel, men der er tale om et pres på vores værdier. Det er det vi reagerer på.

Scenarie 4 - Passion

Resumé. Tendenser i nutid og fremtid peger på, at det er slut med budskaber, der kommer oppefra og ned. De skal komme i dialog – og nedefra og op. Det skyldes, at dialogformen har taget over, at vi ikke længere er autoritetstro. Folkekirkens budskaber passer ikke ind i den tendens. Skal andre dække vores åndelige behov, eller? Bibelens fortællinger indeholder passion og morale. I oplevelsesøkonomien forventer flere og flere, at budskaberne overholder principperne for den gode fortælling.

Op til det seneste kommunalvalg gentog det sig: valgmøderne var bedre besat i panelet end på tilskuerpladserne. Kandidaterne talte med - og til – hinanden. Tilskuerne var fire personer fra kandidaternes nærmeste familie. Så gjorde borgmesteren noget andet. Han stillede sig ned på hovedgaden og delte spørgeskemaer ud: Hvilke af de nævnte områder skulle prioriteres før andre – sæt krydser og giv os dem igen. Resultatet vil blive offentliggjort. Det virkede. Konklusion: borgerne vil inddrages, deltage, være med.

Den moderne, veluddannede dansker er ikke længere den passive budskabsmodtager, man er kritisk, ønsker at blive lyttet til, vil have svar på sine spørgsmål. I så henseende er vi på vej til det, der er kaldt "det flade samfund". På markedspladsen har det ført til et nyt begreb, "dialogmarkedsføring". I medierne indebærer det en øget vægt på "brugergenereret indhold", altså lytterne/seerne/læserne bidrager selv. Ikke mere oppefra og ned, men nede fra og op. Selv når det handler om produktudvikling er tendensen at inddrage kunderne. Spørg kunderne, hvordan de ønsker produktet, hvad de har brug for. Mange store virksomheder gør det med succes. Skal kunderne så have penge for at hjælpe virksomheden med deres markedsføring og produktudvikling? Nej, det at blive inddraget, lyttet til er nok, det er lønnen, det man får ud af det.

Det er ama-proffernes æra. Almindelige mennesker, der arbejder professionelt med budskaber til andre almindelige mennesker. De traditionelle encyklopædier, både den engelske og Gyldendals har fået konkurrence fra en netbaseret encyklopædi, Wikipedia. Den er gratis og skrevet af alle, der mener at vide noget om et emne. Uafhængige eksperter har evalueret den overfor de papirbårne, ekspertskrevne encyklopædier. Kvaliteten er nogenlunde den samme. Er der fejl i

de millioner af opslag i Wikipedia, er der altid en anden der griber ind og retter.

Der er millioner af bloggere i verden, i Danmark vokser tallet fra dag til dag. Det er mennesker, der har et budskab, de vil i dialog med andre om. Når vi taler software står Linux, et softwareprogram skabt af tusindvis af ama-proffere nu i konkurrence med Microsoft, det hierarkiske, det ekspertdrevne, produktet, der kommer oppefra og ned.

Foredrag og seminarer. Tidligere var et indlæg typisk på 55 minutter – med 5 minutter til spørgsmål, forudsat at foredragsholderen var villig til at modtage spørgsmål. I dag er envejs-tiden kortet ned og det hedder ikke længere spørgsmål, men dialog. Og med scenarier (som f.eks. disse) søger oplægsholderen at gøre tilhørere til deltagere. Oplægsholderen stiller spørgsmålene, deltagerne inddrages i dialog.

Tendensen er klar. Hvad betyder det for folkekirken? Meget. Folkekirkens præster prædiker under gudstjenesten. En prædiken? Det ord har efterhånden ikke nogen ubetinget positiv betydning i alle kredse. Kirkens siddepladser er faste, der kan ikke flyttes rundt på dem. Hvis man kunne sammenligne med et conferencehotel, så ville det dumpe. Det kan man imidlertid ikke, eller?

Vi fastholder at kirkens budskab skal prædikes "rent og purt". Budskabet er ikke et diskussionsoplæg, det er bibelens kristne budskab. Ja, men derfor kunne der godt være spørgsmål til forståelsen af det og dem er der givetvis mange af. Det hører så ikke hjemme under gudstjenesten, men der er andre muligheder.

Kristendommen har tusindvis af budskaber til os. Budskaber vi kan bruge i vores hverdag. *Forudsætningen for, at det kan ske i større omfang end i dag er som nævnt ovenfor et tilbud om deltagelse, inddragelse, medleven.*

Den næste forudsætning er passion. At budskabet er personligt, at det opleves af deltagerne som kommende fra hjertet, fra en person. Taler vi amerikanisering her? Ja, i den forstand, at budskaberne i USA oftere er passionerede. Det indebærer, at der skal være mere plads til personlige tolkninger. Kirkens budskab er fyldt med passion, det handler om de dybeste spørgsmål i tilværelsen, det er ikke lærebogsstof, det er fortællinger om livet og døden. Bibelens sandhed er sand i vores hjerte, ikke i vores rationelle forstand. Der tales alene til hjerterne –

ikke til forstanden. Det handler om tro og mening. Der skal ikke alene tales til de 85 %, som mener, der er mere mellem himmel og jord, men også til ateisterne. De tror også på noget, de kender blot ikke navnet på deres gud.

I praksis vil det indebære øget aktivitet for folkekirken – udenfor gudstjenesterne. Konferencer, seminarer – weekend-arrangementer. Med deltagelse af folkekirkens præster, men også andre, filosoffer og psykologer – alle der har et budskab om de dybe spørgsmål i tilværelsen.

Er det folkekirkens opgave at træde ud af kirkerummet? Det sker jo allerede i dag. Det vi taler om her, handler alene om omfanget. Alternativet er at overlade danskerne til andre budskabsgivere. Behovet er der og det bliver dækket. Spørgsmålet er alene: af hvem?

Folkekirken må tage konsekvensen af den danske samfundsudvikling. Den er et resultat af, at generationer har lært dialogen som den foretrukne samværsform – i skolerne, på højskolerne, på de videregående uddannelser, på arbejdspladserne. Det er demokratiets væsen.

Tilbage til passion. Flere og flere samfunds- og fremtidsforskere mener, vi er på vej ind i oplevelsesøkonomien. Det defineres som den del af økonomien, der har med følelserne at gøre; når der appelleres til hjertet. Således er Operaen og Tivoli en del af oplevelsesøkonomien. Begge steder tales der – som i teateret og i biografen – til følelserne. Det sker også i stigende omgang på varemarkedet. Læsø Sydesalt er fortælling for kr. 28 og salt for kr. 2 + moms. Ifølge denne definition er folkekirken en vigtig del af oplevelsesøkonomien – og har altid været det. Værktøjet i oplevelsesøkonomien er fortællinger, fordi det er den gode fortælling, der virker bedst, den der lettest når vores hjerte. Dens principper, der står uændret (næsten) siden Aristoteles er:

- Det personlige, passionerede budskab virker bedst
- Der skal være konflikt i fortællingen, spænding, for at vække og fastholde vores interesse
- Moralen, det vi skal lære, skal fremgå indirekte af fortællingen. Vi skal selv opdage den

Bibelen er fuld af fortællinger og der er konflikt. De er blevet fortalt fra prædikestolene i 1.000 år i Danmark. De er blevet fornyet og fornyet for hele tiden at blive opfattet som vedkommende, men indholdet er almengyldigt, uafhængigt af tid og sted, af årstal og kultur. Bibelens fortællinger har tillige alle en morale, de er pejlemærker til livet, livslære, endda om de allervigtigste spørgsmål i tilværelsen.

Hvad så med det personlige og det passionerede? Præger det alle folkekirkens budskaber? Hvis det ikke er tilfældet så overtrædes en af Aristoteles' regler for den gode fortælling. "Det der ses at blive troet på, bliver troet" hedder det også. Tro er meget smitsomt. Det gælder også for tvivl.

spørgsmål

Det var de 4 scenarier for folkekirkens fremtid – i 2016.

1. Kontinuitet
2. Diversitet
3. Samlingsmærket
4. Passion

Spørgsmål til deltagerne/læserne:

1. Hvilket scenarie er efter min mening, alt i alt, det mest sandsynlige?
(sæt kun ét kryds)
2. Hvilket scenarie er efter min mening, alt i alt, det mest ønskelige?
(sæt kun ét kryds)
3. Jeg mener, at der er noget rigtigt i flere af scenarierne. Hvilket af dem er så mit udgangspunkt, grundscenarie, og hvilke elementer fra de andre scenarier skal der indføres?
4. Jeg synes ikke nogen af scenarierne afspejler, hverken det jeg ønsker eller det sandsynlige. Hvilke elementer indeholder i så fald mit foretrukne scenarie?